

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

МАГІСТР

Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова НМР факультету урбаністики
та просторового планування

/ Алірза МАМЕДОВ /

2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ВК5 «КОНФЛІКТИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ»

шифр	назва спеціальності, освітньої програми
281	<i>Публічне управління та адміністрування</i>
	<i>Державне управління у сфері містобудівної діяльності</i>

Мова викладання: українська

Розробник(и)

Переґуда Є.В., д.п.н., проф.

Мотузенко Б.І., к.соц.н.

Яхно О.О., к.політ.н.

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук і права
протокол № 12 від 28 червня 2024 року

завідувач кафедри

(підпис)

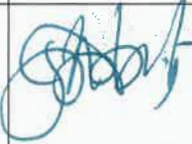
(Євген ПЕРЕГУДА).
(прізвище та ініціали)

Розглянуто на засіданні НМКС

Протокол №__ від __ червня 2024 року

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ 2024-2025 рр.

шифр	Бакалавр ОПП	Форма навчання:						денна				Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних										
				Разом	Л	Лр	Пз	КП	КР	РГ	СР			
281	«Публічне управління та адміністрування» (ОП «Державне управління у сфері містобудівної діяльності»)	3	90	30	14		16		1		60	зал.	2	

шифр	Бакалавр ОПП	Форма навчання:						заочна				Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних										
				Разом	Л	Лр	Пз	КП	КР	РГ	Ср			
281	«Публічне управління та адміністрування» (ОП «Державне управління у сфері містобудівної діяльності»)	3	90	18	6		14		1		70	зал.	2	

Анотація. Мета та завдання освітньої компоненти

Метою вивчення дисципліни “Конфлікти в публічному управлінні” є надання майбутнім фахівцям з публічного управління знань та вмінь визначення причин, функцій, основного змісту, умов виникнення та наслідків перебігу конфліктів, а також засобів їх вирішення та розв’язання в сучасному суспільстві.

Завдання:

- формування навичок працювати у команді, адаптації та дій в новій ситуації, міжособистісного спілкування у мультинаціональному та мультикультурному середовищі, застосування комунікативних навичок під час участі у переговорах та бесідах;
- вироблення навичок виявляти та вирішувати проблеми, здійснювати самостійний пошук та оброблення інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань,.
- формування системних знань про основи конфліктології;
- ознайомлення з сучасними концепціями теорії конфліктів;
- опанування методології інформаційно-аналітичної роботи з вивчення конфліктів;
- ознайомлення з основними правилами проведення та основними складовими переговорного процесу;

Вивчення курсу передбачає здійснення відбору, обробки та аналізу інформації, що стосується причин конфліктів, типів поведінки, основних етапів переговорного процесу і засвоєння основних правил проведення зустрічей, бесід, обговорень, застосовуючи різні стратегії поведінки, прогнозування наслідків виникнення конфліктів різних типів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні положення й категорії конфліктології;
- основні конфліктологічні концепції;
- динамічні й статичні характеристики конфліктів;
- причини, функції, умови й наслідки перебігу конфліктів і засоби їх врегулювання;
- соціальні та психологічні мотиви конфліктів в сфері публічного управління;
- сучасні методи збору та опрацювання інформації про конфлікти;
- проблеми врегулювання управлінських конфліктів на різних рівнях.

вміти:

- оперувати найважливішими категоріями конфліктології та теорії переговорів;
- аналізувати і давати оцінку конкретним конфліктним ситуаціям у політичному процесі;
- знаходити шляхи й засоби попередження конфліктів;
- працювати в мультинаціональному та мультикультурному середовищі.

Електронне навчально-методичне забезпечення дисципліни розміщено на Освітньому сайті КНУБА <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3134>.

Прекревізити: на базі бакалаврського рівня вищої освіти.

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв’язувати складні задачі і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності	
ЗК02	Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної

	мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо.
Фахові компетентності	
СК01	Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.
СК05	Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними

Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Програмні результати
ПРН 07	Уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи.
ПРН 08	Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.
ПРН 10	Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності

Зміст курсу

МОДУЛЬ I. Теоретичні засади конфліктології

Змістовий модуль 1

Конфліктологія як галузь знання

Лекція 1. Вступ до конфліктології. Історія становлення і розвитку конфліктології

Конфліктологія в системі суспільних наук. Об'єкт і предмет конфліктології. Співвідношення конфліктології з іншими загальними та спеціальними дисциплінами. Взаємозв'язок конфліктології з іншими суспільними науками. Основні складові конфліктології як наукової дисципліни і галузевого напрямку. Джерельна база та категоріальний апарат сучасної конфліктології. Основні поняття та категорії конфліктології. Проблемні поля сучасної конфліктології. Періодизація і структура курсу. Історіографія до курсу.

Методологічні принципи конфліктології. Методи вивчення конфліктів. Основні етапи наукового аналізу конфліктів. Основні групи методів: загальні (функціональний, психологічний, культурологічний, нормативний, системний, інституціональний, антропологічний, психологічний та ін.), загально-методологічні (аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування, експеримент, моделювання, прогнозування). Методи емпіричних досліджень: опитування, аналіз документів, теорія ігор та ін. Психологічні методи в конфліктології.

Історія становлення конфліктології. Передумови конфліктологічних ідей. Знання про природу конфліктів у Стародавньому світі та античному суспільстві. Вивчення конфліктів періоду середньовіччя та конфлікти в дослідження Нового і Новітнього часу.

Становлення конфліктології як науки в Україні. Розвиток і формування конфліктології в Україні. Стан конфліктології в Україні на сучасному етапі.

Сучасні теорії конфліктології. Основні методологічні підходи вітчизняної й західної конфліктології. Новітні тенденції конфліктологічних досліджень.

План практичного заняття 1

1. Об'єкт і предмет конфліктології.
2. Основні принципи та проблематика досліджень конфліктів.
3. Методологічні проблеми визначення об'єкта і вивчення конфлікту.
4. Основні поняття та категорії конфліктології.
5. Ідеї про природу конфліктів у Стародавньому світі та в епоху середньовіччя.
6. Знання про походження конфліктів у період Нового часу
7. Основні ідеї розвитку конфліктології XIX ст..
8. Сучасні теорії конфліктології.

Контрольні запитання

Охарактеризуйте основні дослідження конфлікту.

Обґрунтуйте основні причини виникнення сучасних міжнародних конфліктів.

Охарактеризуйте конфліктологічну концепцію і вчення про функції соціального конфлікту Л. Козера.

Охарактеризуйте методологічні підходи вітчизняної й західної конфліктології.

Охарактеризуйте сучасні теорії конфлікту.

Назвіть основні ідеї розвитку конфліктології XIX – поч. XX ст є. актуальними?

Зробіть порівняльний аналіз поглядів на конфлікт Л.Козера і Р.Дарендорфа.

Охарактеризуйте становлення конфліктології як науки в Україні.

Література

Герасіна Л.М., Требін М.П., Сахань О.М., Воднік В.Д. Конфліктологія: загальна та юридична : підручник. За заг. ред. Л.М. Герасіної. Харків : Право, 2021. 224 с. URL: <https://knushop.com.ua/image/catalog/pravoizdat/202307/pdf/4403.pdf> (дата звернення: 01.06.2024).

Гуменюк Л. Й. Соціальна конфліктологія: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 564 с. URL: <http://surl.li/jjgdn> (дата звернення: 01.06.2024).

Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с. URL: <http://surl.li/jjgeq> (дата звернення: 01.06.2024).

Тихомирова Є.Б., Постолюк С.Р. Конфліктологія та теорія переговорів: підручник. Суми: Університетська книга, 2023. 240 с.

Лекція 2. Конфлікт як соціальне явище, його сутність та причини виникнення

Поняття “конфлікт” та “соціальний конфлікт”. Визначення поняття „конфлікт”. Особливості трактування конфлікту. Основні ознаки конфлікту: зіткнення; біполярність; активність, що спрямована на подолання суперечності; наявність суб'єкта, або суб'єктів, як носіїв конфлікту.

Чинники та соціальні фактори конфлікту. Функції конфлікту. Структурні елементи конфлікту. Динаміка конфлікту. Класифікація конфліктів. Характерні ознаки конфлікту.

Форми та рівні прояву конфлікту. Гострота конфлікту. Етапи протікання конфлікту. Тривалість конфлікту. Функціональний та деструктивний конфлікт. Позитивні та негативні функції і позитивні наслідки конфліктів. Наслідки соціального конфлікту.

Соціальний конфлікт та його різновиди.

Механізми виникнення та засоби розв'язання конфліктів. Психологічні особливості людини, які впливають на виникнення конфліктів. Конфлікти та транзактний аналіз. Застосування теорії “соціальних ролей” для визначення причин виникнення конфліктів.

Причини та умови виникнення конфлікту. Класифікація причин конфліктів М.Дойча. Класифікація причин конфліктів В.Лінкольна. Соціально-психологічні фактори виникнення конфлікту. Мета конфлікту та її роль у ньому.

Поняття про внутрішньо-особистісний конфлікт Види внутрішньоособистісного конфлікту. Форми прояву та способи вирішення внутрішньоособистісного конфлікту.

Поняття та особливості міжособистісного конфлікту. Класифікація міжособистісного конфлікту. Управління міжособистісними конфліктами. Поняття про групові конфлікти. Класифікація групових і міжгрупових конфліктів. Управління міжгруповими конфліктами. Сутність та типологія групових конфліктів. Види групових конфліктів. Внутрішньогрупові конфлікти. Міжгрупові конфлікти. Підходи до досліджень міжгрупової взаємодії. Специфіка структури міжгрупового конфлікту.

Інноваційні конфлікти. Способи запобігання і розв'язання інноваційних конфліктів. Сімейні конфлікти. Чинники загострення проблем формування та розвитку сімей. Конфлікт поколінь.

Економічні конфлікти. Характеристика соціальних конфліктів. Конфлікти в соціокультурній і релігійній сфері суспільства.

План практичного заняття 2

1. Визначення конфлікту та його особливості як складного соціального явища.
2. Функції та соціальні чинники конфлікту. Позитивні й негативні функції конфліктів.
3. Структура та динаміка конфлікту. Етапи протікання конфлікту.
4. Соціологічні, функціональна та психологічні теорії виникнення конфліктів.
5. Причини виникнення конфліктів.

Контрольні запитання

1. Визначте поняття «конфлікт» і форми та рівні прояву конфлікту.
2. Проаналізуйте основні складові конфлікту.
3. Сформулюйте основні умови виникнення конфліктів.
4. Визначте класифікацію причин конфліктів М.Дойча.

Література

Гарькавець С. О. Соціальні конфлікти – пропозиція нової класифікації. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2018. № 2. С. 87-98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipprr_2018_2_12 (дата звернення: 01.06.2024).

Герасіна Л.М., Требін М.П., Сахань О.М., Воднік В.Д. Конфліктологія: загальна та юридична : підручник. За заг. ред. Л.М. Герасіної. Харків : Право, 2021. 224 с. URL: <https://knushop.com.ua/image/catalog/pravoizdat/202307/pdf/4403.pdf> (дата звернення: 01.06.2024).

Гуменюк Л. Й. Соціальна конфліктологія: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 564 с. URL: <https://usnd.to/CwPU> (дата звернення: 01.06.2024)..

Тихомирова Є.Б., Постоловський С.Р. Конфліктологія та теорія переговорів: підручник. Суми: Університетська книга, 2023. 240 с.

План практичного заняття 3

1. Поняття та особливості і класифікація міжособистісного конфлікту.
2. Поняття групових і міжгрупових конфліктів.
3. Специфіка структури міжгрупового конфлікту

4. Класифікація групових і міжгрупових конфліктів.
5. Конфлікти в соціокультурній і релігійній сфері суспільства.
6. Конфлікти у сфері економіки.

Контрольні запитання

1. Проаналізуйте причини та визначте функції міжособових конфліктів.
2. Охарактеризуйте внутрішньо-групові конфлікти (Л.Козер, К.Левін, М.Дойч).
3. Назвіть форми прояву конфлікту в соціокультурній сфері життя суспільства.

Література

Герасіна Л.М., Требін М.П., Сахань О.М., Воднік В.Д. Конфліктологія: загальна та юридична : підручник. За заг. ред. Л.М. Герасіної. Харків : Право, 2021. 224 с. URL: <https://knushop.com.ua/image/catalog/pravoizdat/202307/pdf/4403.pdf> (дата звернення: 01.06.2024).

Курбан О.В. Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі [Текст]: навчальний посібник. Київ: ВІКНУ, 2016. 286 с. URL: <http://www.interinf.chnu.edu.ua/res//interinf/Inf%20vijny.pdf> (дата звернення: 01.06.2024)..

Могилевцев В.В. Релігійний конфлікт як об'єкт наукового дослідження: проблеми й перспективи. *Наука. Релігія. Суспільство*. Донецьк, 2011. № 4. С. 119-124 . URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nrs_2011_4_23 (дата звернення: 01.06.2024)..

МОДУЛЬ II. Конфлікти у сфері публічного управління

Змістовий модуль 2. Конфлікти в публічно-управлінській діяльності та їх типологія.

Лекція 3. Управлінські та організаційні конфлікти

Поняття, типологія управлінських та організаційних конфліктів. Конфлікти та їх різновиди в сфері управління. Причини управлінських конфліктів. Проблема ранжування причин конфліктів. Теоретичні підходи дослідження управлінських та організаційних конфліктів. Структура конфлікту в організації. Типологія конфліктів в управлінській сфері та організації. Міжособистісні та групові конфлікти в організаціях. Вертикальні та горизонтальні управлінські конфлікти. Чинники виникнення конфліктів в організаціях. Причини та динаміка розвитку управлінських конфліктів та конфліктів в організаціях, основні стадії їх перебігу.

Шляхи та моделі поведінки в процесі перебігу управлінських конфліктів та конфліктів в організації. Проблеми попередження та подолання організаційних конфліктів та конфліктів у сфері управління.

План практичного заняття 4

1. Чинники виникнення і типології управлінських конфліктів.
2. Теоретичні підходи дослідження управлінських та організаційних конфліктів.
3. Сутність і причини управлінських конфліктів.
4. Структура, динаміка управлінських конфліктів.
5. Управлінські конфлікти, їх типологія та різновиди.

Контрольні запитання

1. Визначте та охарактеризуйте основні сфери прояву управлінських конфліктів.
2. Розкрийте об'єктивно-суб'єктивну природу виникнення конфліктів в організаціях.
3. Проаналізуйте основні чинники виникнення конфліктів в організаціях та причини розвитку управлінських конфліктів

Література

Миронова О.М., Мазоренко О.В Конфліктологія: навч. посіб. Х.: ХНЕУ, 2011. 167 с. URL: <https://usnd.to/CweL> (дата звернення: 01.06.2024)..

Тихомирова Є.Б., Постолювський С.Р. Конфліктологія та теорія переговорів: підручник. Суми: Університетська книга, 2023. 240 с.

Nemec J., Purshottama S. Reddy & Stanley Osezua Ehiane. Synthesis: The Relations Between Conflict and Public Administration Performance. *In: Public Administration in Conflict Affected Countries.* Ed. Nemec J., Purshottama S Reddy. Springer International Publishing, 2021. Pp. 411–445. URL: <http://surl.li/kyplb> (Date of access: 01/06/2024).

Лекція 4. Особливості конфліктів у сфері публічного управління

Поняття конфлікту в сфері публічного управління. Конфлікти в сфері публічного управління. Чинники впливу зовнішнього середовища: зацікавлені сторони та їх поведінка в управлінському конфлікті. Специфіка конфліктів у ланці «керівник-підлеглі». Потенційні конфлікти в діяльності керівника.

Особливості конфліктів в сфері публічного управління та їх різновиди. Міжорганізаційні конфлікти в системі органів публічного управління. Особистісні і характеристики протікання конфліктів в сфері публічного управління. Тактики поведінки в конфлікті в системі публічного управління. Проблеми і ускладнення при виявленні та попередженні управлінських конфліктів.

План практичного заняття 5

1. Конфлікти в сфері публічного управління.
2. Чинники впливу і середовища у виникненні конфліктів в публічному управлінні.
3. Специфіка конфліктів в сфері публічного управління..
4. Структура, типологія конфліктів в сфері публічного управління.
5. Ускладнення при виявленні та попередженні управлінських конфліктів.

Контрольні запитання

- 1 Охарактеризуйте основні риси конфліктів в сфері публічно- управлінських відносин.
- 2 Проаналізуйте особливості і природу конфліктів в сфері публічного управління.
- 3 Назвіть основні чинники і причини виникнення конфліктів в сфері публічного управління.

Література

Карлов Т. В. Теоретичні засади конфліктної взаємодії в публічному управлінні. Теорія та практика державного управління. 2015. Вип. 2. С. 104–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpdu_2015_2_18 (дата звернення: 01.06.2024).

Карлов Т. Удосконалення механізмів управління конфліктами у взаємодії органів влади та громадськості в Україні: регіональний підхід. *Держ. упр. та місц. самоврядування* : зб. наук. пр. 2018. Вип 3(38). С. 69 – 74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2018_3_11 (дата звернення: 01.06.2024).

Слюсарев І.О. Практичні аспекти управління конфліктами в системі місцевого самоврядування. *Право та державне управління.* 2019, №4. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2019/47.pdf (дата звернення: 01.06.2024).

Dias J., & Borges E. Performance and Leadership Style: When Do Leaders and Followers Disagree? *Revista de Administração Mackenzie.* 2017. №18(2). Pp. 124–129. URL: <http://surl.li/kypkv> (date of access: 01.06.2024).

Nemec J., Purshottama S. Reddy & Stanley Osezua Ehiane. Synthesis: The Relations Between Conflict and Public Administration Performance. *In: Public Administration in Conflict Affected Countries.* Ed. Nemec J., Purshottama S Reddy. Springer International Publishing, 2021. Pp. 411–445. URL: <http://surl.li/kyplb> (Date of access: 01/06/2024).

Yesenia “Yesi” Becerril. Conflict Resolution in Public Administration and the Importance of Transformational and Transactional Leadership Styles. URL: <http://surl.li/kypky> (date of access: 01.06.2024).

Лекція 5. Організаційно-правові конфлікти в публічно-управлінській діяльності

Конфлікти і проблеми застосування владних повноважень в державних органах та організаціях.

Організаційно-правові конфлікти: причини і передумови. Конфлікти як результат проблем нормативно-правового забезпечення діяльності органів публічного управління.

Конфлікти при кодифікації та імплементації нормативно-правових актів. Колізії відносно узгодження і протиріччя в ході заляння нормативно-правових актів в сфері публічного управління.

Специфіка конфліктів в органах державної влади в Україні.

Техніки та технології врегулювання конфліктами в сфері публічного управління.

План практичного заняття 6

1. Конфліктність в застосуванні владних повноважень в державних органах.
2. Основні причини організаційно-правових конфліктів.
3. Специфіка конфліктів в органах державної влади в Україні.
4. Конфлікти при кодифікації та імплементації нормативно-правових актів.
5. Протиріччя в ході заляння нормативно-правових актів в сфері публічного управління.

Контрольні запитання

1. Охарактеризуйте основні причини організаційно-правових конфліктів.
2. Дайте визначення конфліктності в застосуванні владних повноважень в державних органах.
3. Проаналізуйте протиріччя в ході заляння нормативно-правових актів в сфері публічного управління.

Література

Карлов Т. В. Теоретичні засади конфліктної взаємодії в публічному управлінні. *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 2. С. 104–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpdu_2015_2_18 (дата звернення: 01.06.2024).

Карлов Т. Удосконалення механізмів управління конфліктами у взаємодії органів влади та громадськості в Україні: регіональний підхід. *Держ. упр. та місц. самоврядування* : зб. наук. пр. 2018. Вип 3(38). С. 69 – 74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2018_3_11 (дата звернення: 01.06.2024).

Мотузенко Б.І., Яхно О.О. Соціальне осмислення проблеми співвідношення приватного і публічного простору в контексті правової ідентичності громади. Розвиток освіти, науки та бізнесу: результати 2021: тези доп. міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 6-7 грудня 2021 р. – Дніпро, Україна, 2021.

Слюсарев І.О. Практичні аспекти управління конфліктами в системі місцевого самоврядування. *Право та державне управління*. 2019. №4. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2019/47.pdf (дата звернення: 01.06.2024)..

Rammata M. Conflicts Management through Mediation in Public Administration. *Human Resource Management Research*. 2019. №9(2). Pp. 33-44. URL: <http://surl.li/kypkx> (Date of access: 01/06/2024). DOI: 10.5923/j.hrmr.20190902.02.

МОДУЛЬ III. Управління конфліктами

Змістовий модуль 3. Технології врегулювання конфліктів

Лекція 6. Засоби розв'язання і управління конфліктами

Зміст процесу управління конфліктами. Види управлінської діяльності, спрямованої на врегулювання конфліктів (прогнозування, попередження, оцінювання, регулювання, вирішення). Моделі прийняття рішень і алгоритми управління конфліктами.

Сутність та особливості управління конфліктами. Технології управління конфліктами. Методи управління конфліктами. Методи вирішення конфліктів (нормативний, силовий, реалістичний, метод примирення через посередника, третейського розгляду). Техніки управління конфліктними ситуаціями: запобігання, врегулювання, вирішення.

Підходи та напрями профілактики конфліктів. Виявлення причин та передумов конфлікту в потенційному розвитку. Основні шляхи попередження конфліктів. Способи регулювання конфліктів та основні етапи їх протікання. Технології розв'язання конфліктів (інформаційні, комунікаційні, соціально-психологічні, організаційні). Загальні правила безконфліктної поведінки в групах та організаціях.

Концепції «спіральної динаміки» та «веселкового менеджменту» К. Грейвз і К. Уілбера, як сучасні засоби розв'язання і управління конфліктами.

Процес управління конфліктами (прогнозування конфліктів і оцінювання їх функціональної спрямованості; попередження та стимулювання конфлікту; регулювання конфлікту; вирішення конфлікту. Метод картографії.

План практичного заняття 7

1. Зміст процесу управління конфліктами.
2. Методи управління конфліктами.
3. Прийоми і засоби попередження конфліктів.
4. Технології розв'язання конфліктів
5. Медіація як форма управління конфліктами.

Контрольні запитання

1. Сформулюйте способи розв'язання конфліктів.
2. Визначте умови, за яких суб'єкт конфлікту може обрати стратегію співробітництва.
3. Сформулюйте основні правила ефективного спілкування в конфлікті.
4. Розгляньте типологію стилів поведінки керівника в управлінні конфліктами.

Література

Карлов Т. Удосконалення механізмів управління конфліктами у взаємодії органів влади та громадськості в Україні: регіональний підхід. *Держ. упр. та місц. самоврядування* : зб. наук. пр. 2018. Вип 3(38). С. 69–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2018_3_11 (дата звернення: 01.06.2024).

Мотузенко Б.І., Яхно О.О. Соціологічно-правовий аспект поняття сервітут в соціальному просторі міста. Будівельне право: теорія та практика містопланування та містобудування. Зб. наук. пр. Вип. V. За матеріалами П'ятої Міжнародної наук.-практ. конф. «Будівельне право» (Київ, 10 грудня 2021 р.)/ Мін-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т будівн. і архіт-ри та ін. Київ–Тернопіль : КНУБА, «Бескиди», 2021. С. 124-129.

Мотузенко Б.І., Яхно О.О. Соціальне осмислення проблеми співвідношення приватного і публічного простору в контексті правової ідентичності громади. Розвиток освіти, науки та бізнесу: результати 2021: тези доп. міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 6-7 грудня 2021 р. – Дніпро, Україна, 2021.

Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31879> (дата звернення: 01.06.2024)..

Русинка І. І. Конфліктологія. Психотехнології запобігання і управління конфліктами: навч. посіб. Київ: «Слово», 2017. 205 с.

Тихомирова Є.Б., Постоловський С.Р. Конфліктологія та теорія переговорів: підручник. Суми: Університетська книга, 2023. 240 с.

Сивогракова З. А., Алексеєнко Н. В. Психологія конфліктів. Соціально-психологічний вимір управління конфліктами: Конспект лекції. Харків: УкрДУЗТ, 2020. 52 с URL: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/3196/1/Конспект%20лекцій.pdf>.

Яхно Т., Куревіна І. Конфліктологія та теорія переговорів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 168 с.

Rammata M. Conflicts Management through Mediation in Public Administration. *Human Resource Management Research*. 2019. №9(2). Pp. 33-44. URL: <http://surl.li/kyrkx> (Date of access: 01/06/2024). DOI: 10.5923/j.hrmr.20190902.02.

Лекція 7. Основні характеристики, стратегія і тактика переговорного процесу у сфері публічного управління.

Основний зміст переговорів. Види і функції, суб'єкти і предмет переговорів. Позиції і пропозиції у переговорах. Поняття "результат" переговорів. Сутність, типи, прийоми переговорів та підготовка до їх проведення. Особливості ведення переговорів. Переговорний процес: підходи, моделі, стратегії поведінки, технології. Боротьба з конфліктними психологічними настановами. Технологія «принципових переговорів» за Р. Фішером та У. Юрі (Гарвардська школа)

Характеристика переговорного процесу у міжнародних відносинах. Способи ведення міжнародних переговорів. Сутність понять "стратегія" і "тактика" переговорного процесу. Стратегії поведінки на переговорах в концепції К. Томаса-Р. Кіллена. Стратегії поведінки і прийоми конструктивної тактики на переговорах у рамках співпраці.

Поняття та зміст технологій ефективного спілкування у сфері управління. Технології раціональної поведінки та ефективного спілкування в управлінському конфлікті.

Посередницька діяльність у розв'язанні конфліктів. Медіація як форма управління конфліктами. Участь третьої сторони з розв'язання конфліктів. Вплив третьої сторони на вихід із конфліктів. Діяльність конфліктолога з урегулювання публічно-управлінських конфліктів.

Засоби невербального спілкування як потенційно впливові комунікативні техніки поведінки в конфліктних ситуаціях. Фізіогноміка, система жестикулювання та підлаштування як потенційні інструменти врегулювання конфліктних ситуацій у сфері публічного управління.

План практичного заняття 8

1. Технології ефективного спілкування та раціональної поведінки.
2. Види і функції переговорів. Суб'єкти і предмет переговорів.
3. Технології ефективного спілкування в управлінському конфлікті.
4. Переговорний процес: підходи, стратегії поведінки, технології.
5. Медіація як форма управління конфліктами.
6. Техніки вербального і невербального спілкування як інструменти налагодження дієвої комунікації і врегулювання конфліктних ситуацій.

Контрольні запитання

1. Охарактеризуйте конструктивні функції конфліктів.
2. Розгляньте техніки вербального і невербального спілкування як інструменти налагодження конструктивних відносин.

3. Охарактеризуйте соціальні умови, за яких суб'єкти конфлікту обирають неконфліктну поведінку.

Література

Герасимович В. А. Особливості участі "третьої сторони" у політичному переговорному процесі. *Гілея: науковий вісник*. 2016. Вип. 113. С. 336-339. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_113_87 (дата звернення: 01.06.2024)..

Гуменюк Л. Й. Соціальна конфліктологія: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 564 с. URL: <https://usnd.to/CwPU> (дата звернення: 01.06.2024)..

Інтерпретації російсько-українського конфлікту в західних наукових і експертноаналітичних працях. За ред. В. Кулика ; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. Київ : ІПіЕНД, 2020. 325 с. URL: <https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/Kulyk-et-al-Interpretations-of-Russian-Ukrainian-conflict-in-Western-publications-IPiEND-2020.pdf> (дата звернення: 01.06.2024).

Лопатченко І.М. Система медіації як важлива складова вирішення конфліктів у взаємодії органів влади і громадськості. 2019. URL: <https://usnd.to/Cwua> (дата звернення: 01.06.2024)..

Русинка І. І. Конфліктологія. Психотехнології запобігання і управління конфліктами: навч. посіб. Київ: «Слово», 2017. 205 с.

Тихомирова Є.Б., Постолювський С.Р. Конфліктологія та теорія переговорів: підручник. Суми: Університетська книга, 2023. 240 с.

Яхно Т., Куревіна І. Конфліктологія та теорія переговорів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 168 с.

Dias J., & Borges E. Performance and Leadership Style: When Do Leaders and Followers Disagree? *Revista de Administração Mackenzie*. 2017. №18(2). Pp. 124–129. URL: <http://surl.li/kypkv> (date of access: 01.06.2024).

Rammata M. Conflicts Management through Mediation in Public Administration. *Human Resource Management Research*. 2019. №9(2). Pp. 33-44. URL: <http://surl.li/kypkx> (Date of access: 01/06/2024). DOI: 10.5923/j.hrmr.20190902.02.

Yesenia “Yesi” Becerril. Conflict Resolution in Public Administration and the Importance of Transformational and Transactional Leadership Styles. URL: <http://surl.li/kypky> (date of access: 01.06.2024).

Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг 18-24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь студента у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до закінчення семестру. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше,

ніж за 1 тиждень до закінчення семестру. Викладач має право вимагати доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає вимогам.

Тематика індивідуальних завдань для студентів денної та контрольних робіт для студентів заочної форми навчання

1. Категорії та функції конфліктології.
2. Загальнонаукові та спеціальні методи конфліктології.
3. Формування та основні етапи розвитку конфліктології в Україні.
4. Історія конфліктології. Основні ідеї розвитку конфліктології ХХ ст..
5. Місце та роль конфліктології в системі соціальних наук.
6. Фрейдистський підхід до внутрішнього конфлікту особистості.
7. Конфліктологічна концепція Р. Дарендорфа.
8. Причини виникнення конфліктів у сфері публічного управління.
9. Сутність наукового підходу до конфліктів в теорії Г. Зіммеля.
10. Особливості виникнення і протікання конфліктів у сфері публічного управління.
11. Сутність концепції позитивно-функціонального конфлікту Л. Козера.
12. Типи соціально-професійних конфліктів.
13. Характеристика конфліктів (К.Левін, М.Дойч).
14. Своєрідність конфліктів у морально-етичній сфері.
15. Сутність конфлікту як соціального явища.
16. Структурні складові конфлікту.
17. Різновиди конфліктів у сфері публічного управління.
18. Державно-управлінські конфлікти в сучасній Україні: причини, шляхи розв'язання.
19. Соціальні функції конфліктів.
20. Класифікації конфліктів.
21. Причини та рушійні сили соціальних конфліктів.
22. Глобальніта цивілізаційні конфлікти: особливості перебігу.
23. Війна як форма міжнародного (міждержавного) конфлікту.
24. Міжнародно-правовий конфлікт: сутність, причини, шляхи вирішення.
25. Конфлікти у малих соціальних групах.
26. Конфлікт і маніпуляція. Маніпуляції в конфліктах.
27. Учасники соціальних конфліктів. Соціальні “ролі” учасників конфліктної взаємодії.
28. Функції і стратегії ведення переговорів.
29. Арбітраж як форма регулювання конфлікту в публічно-управлінській сфері.
30. Сутність і принципи посередництва в конфлікті.
31. Характеристика потенційних опонентів – головних суб'єктів конфлікту.
32. Специфіка конфліктної свідомості; риси і типології конфліктантів.
33. Організаційно-управлінський конфлікт: сутність, причини, шляхи вирішення.
34. Сутність конфліктної ситуації.
35. Соціальне напруження: його показники і стадії.
36. Поняття “ескалація конфлікту”, її основні характеристики.
37. Політичні форми регулювання конфліктів (переговори, посередництво).
38. Юридичний конфлікт: сутність та його природа.
39. Основні стратегії і тактики конфліктної взаємодії в публічно-управлінській сфері.
40. Методи управління конфліктами в публічно-управлінській діяльності.
41. Управління конфліктною ситуацією в сфері публічного управління.
42. Витоки багатоманітності соціальної конфліктності.
43. Економічний конфлікт: поняття, сутність, причини виникнення, різновиди.
44. Предмет та об'єкт політичного конфлікту, специфіка його протікання.

45. Особливості протікання та вирішення конфліктів у культурній сфері.
 46. Загальна характеристика релігійних конфліктів.
 47. Сутність і природа етнопонаціональних конфліктів, шляхи їх розв'язання.
 48. Конфліктні наслідки незаконної та стихійної забудови і їх вирішення у сфері публічного управління.
 49. Відносини між девелоперами, підрядниками та покупцями як учасниками конфліктів у сфері будівництва та їх розв'язання через сферу публічного управління.
 50. Конфлікти в трудовому колективі: причини, шляхи попередження та розв'язання.

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	30	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	25	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
добре	22	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	20	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
задовільно	18	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

Розподіл годин самостійної роботи здобувачів

У пп. 8 п. 3.3. Положення Про організацію освітнього процесу в Київському національному університеті будівництва і архітектури, затвердженого Вченою радою КНУБА (протокол №9 від 26.06.2023 р.) визначено вимоги до самостійної роботи здобувача, а саме: Самостійна робота здобувача є основним засобом засвоєння освітнього матеріалу у вільний від аудиторних занять час.

До самостійної роботи здобувача належить: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготовка до підсумкового контролю, науково-дослідна робота. Враховуючи тижневе навчальне навантаження здобувачів відповідно до навчального курсу, щотижнева самостійна робота має бути в межах 16–30 годин.

Для забезпечення збалансованості самостійної роботи здобувача з матеріалом, мінімальна кількість годин самостійної роботи розраховується виходячи з наступних норм часу:

Вид роботи	Кількість годин за нормами часу	Кількість годин за навчальним планом	Норми часу
опрацювання матеріалу лекцій	0,5 год на 2 год лекції	14	3,5
підготовка до практичного заняття	0,5 год на 2 год практичного заняття	16	4
опрацювання окремих тем робочої програми, які не викладаються на лекціях	визначається обсягом тем, винесених на самостійне опрацювання	-	-
підготовка контрольної роботи, реферату	6 год	1	6
підготовка до заліку	6 год	1	6

Методи контролю та оцінювання знань

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (залік, захист індивідуальної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опонування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру,

відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;

- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;

- ступінь сформованості уміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;

- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;

- досвід творчої діяльності: уміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;

- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, уміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання підлягає захисту Здобувачем на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, Здобувачі можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна також помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді дидактичного проекту, у формі презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь Здобувача у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку залікової сесії. Викладач має право вимагати від Здобувача доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота			ІЗ	Сума
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3		
25	25	20	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
<u>0-34</u>	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

Питання підсумкового контролю

1. Об'єкт і предмет конфліктології.
2. Основні принципи та проблематика досліджень конфліктів.
3. Методологічні проблеми визначення об'єкта і вивчення конфлікту.
4. Основні поняття та категорії конфліктології.
5. Підходи вітчизняної та західної конфліктології.
6. Ідеї про природу конфліктів у Стародавньому світі та в епоху середньовіччя.
7. Знання про походження конфліктів у період Нового часу
8. Основні ідеї розвитку конфліктології XIX ст..
9. Розвиток конфліктології XX ст.
10. Сучасні теорії конфліктології.
11. Становлення та розвиток конфліктології в Україні.
12. Визначення конфлікту та його особливості як складного соціального явища.
13. Функції та соціальні чинники конфлікту.

14. Структура та динаміка конфлікту.
15. Етапи протікання конфліктів.
16. Соціологічні, функціональна та психологічні теорії виникнення конфліктів.
17. Причини виникнення конфліктів.
18. Поняття та особливості і класифікація міжособистісного конфлікту.
19. Поняття групових і міжгрупових конфліктів.
20. Конфлікти в сфері управління.
21. Конфлікти в соціокультурній і релігійній сфері суспільства.
22. Конфлікти у сфері економіки.
23. Специфіка структури міжгрупового конфлікту
24. Класифікація групових і міжгрупових конфліктів.
25. Чинники виникнення і типології конфліктів в організаціях.
26. Попередження та подолання організаційних конфліктів.
27. Сутність і причини етнопонаціональних конфліктів.
28. Структура, типологія, динаміка етнопонаціональних конфліктів.
29. Специфіка структури міжгрупового конфлікту
30. Суб'єкти і предмет переговорів. Види і функції переговорів.
31. Чинники виникнення і типології конфліктів в організаціях.
32. Попередження та подолання організаційних конфліктів.
33. Технології ефективного спілкування як засіб подолання конфліктів
34. Чинники впливу і роль середовища у виникненні конфліктів в публічному управлінні.
35. Структура, типологія конфліктів в сфері публічного управління.
36. Структура, типологія, динаміка етнопонаціональних конфліктів.
37. Зміст процесу управління конфліктами.
38. Методи управління конфліктами. Технології розв'язання конфліктів
39. Прийоми і засоби попередження конфліктів.
40. Медіація як форма управління конфліктами.
41. Зміст технологій ефективного спілкування.
42. Технології раціональної поведінки та ефективного спілкування в конфлікті.
43. Медіація як форма управління конфліктами.
44. Роль, місце та впливи третьої сторони з розв'язання конфліктів.
45. Техніки вербального і невербального спілкування в процесі розв'язання конфліктів.
46. Переговорний процес: підходи, стратегії поведінки, технології.
47. Способи ведення міжнародних переговорів.
48. Моделі поведінки партнерів у переговорному процесі.
49. Причини виникнення та різновиди конфліктів у сфері публічного управління.
50. Особливості виникнення і шляхи розв'язання конфліктів у сфері публічного управління.

Методичне забезпечення дисципліни

Підручники

Герасіна Л.М., Требін М.П., Сахань О.М., Воднік В.Д. Конфліктологія: загальна та юридична : підручник. За заг. ред. Л.М. Герасіної. Харків : Право, 2021. 224 с. URL: <https://knushop.com.ua/image/catalog/pravoizdat/202307/pdf/4403.pdf> (дата звернення: 01.06.2024).

Гуменюк Л. Й. Соціальна конфліктологія: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 564 с. URL: <http://surl.li/jjgdn> (дата звернення: 01.06.2024).

Тихомирова Є.Б., Постоловський С.Р. Конфліктологія та теорія переговорів:

підручник. Суми: Університетська книга, 2023. 240 с.

Навчальні посібники

Яхно Т., Куревіна І. Конфліктологія та теорія переговорів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 168 с.

Русинка І. І. Конфліктологія. Психотехнології запобігання і управління конфліктами: навч. посіб. Київ: «Слово», 2017. 205 с.

Курси лекцій

Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с. URL: <http://surl.li/jjgeq> (дата звернення: 01.06.2024).

Сивогракова З. А., Алексеєнко Н. В. Психологія конфліктів. Соціально-психологічний вимір управління конфліктами: Конспект лекції. Харків: УкрДУЗТ, 2020. 52 с URL: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/3196/1/Конспект%20лекцій.pdf> (дата звернення: 01.06.2024).

Методичні рекомендації

Конфліктологія: методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів магістратури спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». Уклад. Є.В. Перегуда, Б.І. Мотузенко, О.О. Яхно, Н.О. Денисенко. Київ-Тернопіль: КНУБА, ФО-П Шпак В. Б., 2021. 32 с.

Додаткові джерела

Гарькавець С. О. Соціальні конфлікти – пропозиція нової класифікації. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2018. № 2. С. 87-98. URL: <http://surl.li/jjggz> (дата звернення: 01.06.2024).

Герасимович В. А. Особливості участі "третьої сторони" у політичному переговорному процесі. *Гілея: науковий вісник*. 2016. Вип. 113. С. 336-339. URL: <http://surl.li/jjgho> (дата звернення: 01.06.2024).

Голяшкіна О. А. Організаційно-правовий механізм запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у публічному управлінні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Київ., 2021. URL: <http://surl.li/jjgij> (дата звернення: 01.06.2024).

Карлов Т. В. Теоретичні засади конфліктної взаємодії в публічному управлінні. *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 2. С. 104–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2015_2_18 (дата звернення: 01.06.2024).

Карлов Т. Удосконалення механізмів управління конфліктами у взаємодії органів влади та громадськості в Україні: регіональний підхід. *Держ. упр. та місц. самоврядування* : зб. наук. пр. 2018. Вип 3(38). С. 69 – 74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2018_3_11 (дата звернення: 01.06.2024).

Курбан О.В. Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі [Текст]: навчальний посібник. Київ: ВІКНУ, 2016. 286 с. URL: <http://surl.li/jjhdc> (дата звернення: 01.06.2024).

Лікарчук Д.С. Політико-адміністративні аспекти модернізації державного управління: конфліктологічний вимір. *Право та державне управління*. 2020. №4. С. 250-255. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2020/37.pdf (дата звернення: 01.06.2023).

Миронова О.М. Конфліктологія: навч. посіб. Х.: ХНЕУ, 2011. 167 с. URL: <http://surl.li/jjhdc> (дата звернення: 01.06.2024).

Могилевцев В.В. Релігійний конфлікт як об'єкт наукового дослідження: проблеми й перспективи. *Наука. Релігія. Суспільство*. Донецьк, 2011. № 4. С. 119-124 . URL: <http://surl.li/jjhdc> (дата звернення: 01.06.2024).

Мотузенко Б.І., Яхно О.О. Соціологічно-правовий аспект поняття сервітут в соціальному просторі міста. Будівельне право: теорія та практика містопланування та містобудування. Зб. наук. пр. Вип. V. За матеріалами П'ятої Міжнародної наук.-практ. конф. «Будівельне право» (Київ, 10 грудня 2021 р.)/ Мін-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т будівн. і архіт-ри та ін. Київ–Тернопіль : КНУБА, «Бескиди», 2021. С. 124-129.

Мотузенко Б.І., Яхно О.О. Соціальне осмислення проблеми співвідношення приватного і публічного простору в контексті правової ідентичності громади. Розвиток освіти, науки та бізнесу: результати 2021: тези доп. міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 6-7 грудня 2021 р. Дніпро, Україна, 2021.

Політичні конфлікти та кризи: мобілізаційні чинники громадянської активності: монографія. Ун-т ім. Альфреда Нобеля. Дніпро : Ун-т ім. А. Нобеля, 2019. 200 с. URL: <http://surl.li/jjhed> (дата звернення: 01.06.2024).

Стрельцов Є.Л. До питання про сутність та види міжнародних конфліктів. *Юридичний вісник*. 2014. № 4 (33). С. 133-137. URL: <http://surl.li/jjhcx> (дата звернення: 01.06.2024)

Dias J., & Borges E. Performance and Leadership Style: When Do Leaders and Followers Disagree? *Revista de Administração Mackenzie*. 2017. №18(2). Pp. 124–129. URL: <http://surl.li/kypkv> (date of access: 01.06.2024).

Nemec J., Purshottama S. Reddy & Stanley Osezua Ehiane. Synthesis: The Relations Between Conflict and Public Administration Performance. *In: Public Administration in Conflict Affected Countries*. Ed. Nemec J., Purshottama S Reddy. Springer International Publishing, 2021. Pp. 411–445. URL: <http://surl.li/kyp1b> (Date of access: 01/06/2024).

Rammata M. Conflicts Management through Mediation in Public Administration. *Human Resource Management Research*. 2019. №9(2). Pp. 33-44. URL: <http://surl.li/kypkx> (Date of access: 01/06/2024). DOI: 10.5923/j.hrmr.20190902.02.

Yesenia “Yesi” Becerril. Conflict Resolution in Public Administration and the Importance of Transformational and Transactional Leadership Styles. URL: <http://surl.li/kypky> (date of access: 01.06.2024).

Zhiyong Lan. A Conflict Resolution Approach to Public Administration. *Public Administration Review*. 1997. Vol. 57. Pp. 27-35.

Інформаційні ресурси

<http://library.knuba.edu.ua/>. Бібліотека Київського національного університету будівництва і архітектури.

<http://org2.knuba.edu.ua/>. Освітній сайт КНУБА